

րիշ կողմերը, Գալմուզամին պաշտօնն է հարկահանութիւն, բորձրագոյն հրաւմանաց գործադրութիւնն ու փոխանցութիւնն: Իր ձեռաց տակն ունի 30էն 40 զինուոր ռադիկանսութեան, Ղադիկ կամ դատաւորը, և Գադլային խորհուրդը կամ ժողովը, որ հաւասար մասամբ կը կազմուի քրիստոնէիցմէ և մահմետականներէ: Մոսղար ալ, որ զլիսաւոր տեղին է, տեսակ մը ժողով կը հաւաքուի, ուր կը նստի նաև առաքելական վիզարը:

Հարկաց չափը տարուէ տարի կողմանդնուպօսի կառավարութենէն կ'որոշուի, և հասարակօրէն վարձու կը տրուի: Բաց 'ի մաքսերէն, մտից աղբիւրներէն մէկն ալ է աւքերիէ կամ քրիստոնէից զինուորական փոխանակութեան տուրքը, գլխահարկը, տասանորդը, ծխախոտի տուրքը, չորբոտանեաց հարկը, և այլն: Այս ամէն տրոց բովանդակութիւնը կը համարուի 1,400,000 ֆռանգ: Սեպեմբը թէ այս գումարը ցուցնէ անգուտ տուրքը, բնակիչ գլուխ և ոչ 8 ֆռանգ կ'ընկնայ տարին, ուր իտալացիք, օրինակի համար, գրեթէ 50 ֆռանգ կը հատուցանեն բնակիչ գլուխ. ուստի թեթեւ տուրք մըն է Հըրձէկովինացոց հատուցածը, անոր համար անիրաւ կ'ըլլար անոնց գանգատը, և անարդարանալի ներկայ ապստամբութիւնը, թէ որ պատճառ

չտային անգուտ մաքսաւորք իրենց հարստահարութեամբք. վասն զի աղքատ և ցամաք են հասարակաց ճոխութեան աղբիւրները, և հարկապահանջը հազարաւոր կերպերով կը կեղեքէ զհարկատուն:

Այս սանձախութեան զլիսաւոր տեղն է Մոսղար, որ ըստ ոմանց 15,000 բնակիչ ունի, և ըստ այլոց 10-12,000, նարենդայի վրայ է գիւղը, կրճի մը մէջ, զոր կը կազմեն Հում լեռն արևմուտքէն և վէլէյ լեռն արևելքէն, Հօս կը նստին Միթէսարըֆը, զօրապետն որ կը հրամայէ 13 գունդ զօրաց, առաքելական վիզարը, Յունաց մետրապօլիտը, և օտար տէրութեանց ներկայացուցիչները: Այս քաղաքն երկրին վաճառականութեան զլիսաւոր կեդրոնն է, և Պոսնիոյ բովանդակ վիլայէթին ամենէն բարեշէն քաղաքը:

Դրեպիկնեյ, երկու ժամ հեռու աւստրիական սահմանադիւէն, ամուր գիւղք ունի:

Ֆրիլա, սուրի և ատրճանակի գործարաններ ունի:

Լիռնպուզա, բերդով մը պաշտպանուած է, և հռոմէական կայարանի մը վրայ շինուած: Հօս, ինչպէս Տուֆնոյ և Սգուաց, կը գտնուին հռոմէական դրամք, փորագրուած քարինք, արտասուաց անօթք, կուռք և ուրիշ հնութիւնք:

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԻ Ք ՕՍՄԱՆԷԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Օսմանէան պետութեան գանձուն վրայ կը ծանրանան հետեւեալ փոխառութիւններն:

Ա. Փոխառութիւն 1854 տարւոյն. անուանական գրամագլուխն է 75 միլիոն ֆռանգ, հատուցանելի մինչև 1889 տարին, տարեկոր պարտաջնջմամբ 5,250,000 ֆռանգաց:

Բ. Փոխառութիւն 1855 ամին. անուանական գրամագլուխն է 125 միլիոն ֆռանգ, հատուցանելի մինչև 1890 տարին, տարեկոր պարտաջնջմամբ 6,250,000 ֆռանգաց:

Գ. Փոխառութիւն 1858 տարւոյն. անուանական գրամագլուխն է 125 միլիոն ֆռանգ, հատու

ցանելի մինչև 1893 տարին, տարեկոր պարտաջնջմամբ 8,750,000 ֆռանգաց:

Դ. Փոխառութիւն 1860 տարւոյն. անուանական գրամագլուխն է 50,245,000 ֆռանգ, հատուցանելի մինչև 1879 տարին, տարեկոր պարտաջնջմամբ 3,517,150 ֆռանգաց:

Ե. Փոխառութիւն 1862 տարւոյն. անուանական գրամագլուխն է 200 միլիոն ֆռանգ, հատուցանելի մինչև 1887 տարին, տարեկոր պարտաջնջմամբ 16 միլիոն ֆռանգաց:

Զ. Փոխառութիւն 1863 տարւոյն. անուանական գրամագլուխն է նոյնպէս 200 միլիոն ֆռանգ,

Հատուցանելի դարձեալ մինչև 1887 տարին, տա-
րեոր պարտաճրմամբ 16 միլիոն ֆրանգաց:

Ե. Փոխառութիւն 1864 տարւոյն. անուանա-
կան գրամագլուխն է 150 միլիոն ֆրանգ, Հատու-
ցանելի մինչև 1887 տարին, տարեոր պարտաճրմ-
մամբ 12,650,000 ֆրանգաց:

Ը. Փոխառութիւն 1865 տարւոյն. 5 առ 0/0,
անուանական գրամագլուխն է 909,020,750 ֆր.,
անսահման ժամանակաւ, առանց պարտաճրմ-
ման. տարեկան արուելիք շահն է իբր 45,454,500
ֆրանգ:

Թ. Փոխառութիւն 1869 տարւոյն. անուանա-
կան գրամագլուխն է 555,555,500 ֆրանգ, Հա-
տուցանելի 35 տարուան մէջ, տարեոր պարտա-
ճրմմամբ 58,888,800 ֆրանգաց:

Ժ. Փոխառութիւն վիճակահանութեամբ 1870
տարւոյն. անուանական գրամագլուխն է 792 մի-
լիոն ֆրանգ, Հատուցանելի 105 տարուան մէջ:
Մինչև 1910 տարին տարեոր պարտաճրմումը կը
պահանջէ 27,360,000 ֆրանգ:

ՃԱ. Փոխառութիւն 1871 տարւոյն. անուա-
նական գրամագլուխն է 142,500,000 ֆրանգ,
Հատուցանելի մինչև 1906 տարին, տարեոր պար-
տաճրմմամբ 9,975,000 ֆրանգաց:

ԺԲ. Փոխառութիւն 1872 տարւոյն. անուանա-
կան գրամագլուխն է 278,155,000 ֆրանգ, Հա-
տուցանելի մինչև 1878 տարին, տարեոր պար-
տաճրմմամբ 25,033,950 ֆրանգաց:

ԺԳ. Փոխառութիւն 1873 տարւոյն. անուա-
նական գրամագլուխն է 691,444,000 ֆրանգ, Դ-
րուն ստորագրութիւնն անջող կը թաւադրվի վերա-
ծուցեալ 363,600,000 ֆրանգաց. տարեոր պար-
տաճրմումն է 25 միլիոն ֆրանգ:

Այս տմէն փոխառութիւնները կը բովանդա-
կուին իբր չորս հազար ութ հարիւր միլիոն ֆրա-
նգ և չորս միլիոն և ութ հարիւր միլիոն. իսկ
տարեկան հասարակաց մուտքն է իբր 500 միլիոն
ֆրանգ, որոնց 345 միլիոնը կը ծառայեն հատու-
ցանելու այս փոխառութեանց շահերը:

ԳԻՆԵԻ Ի ԳԱՂՂԻՍ

Այս տարի (1875) Գաղղիա տուաւ եռ-
թանասուն միլիոն հարիւրալիդր գինի. այս-
ինքն եօթն հազար միլիոն լիդր գինի:

Խորանարդ մէդրն ունի 1000 լիդր ընդ-
ունակութիւն, քրով պէտք է 7,000,000 խո-
րանարդ մէդր ընդունակութեամբ անօթ
մը որ այս հեղուկ զանգուածը բովանդակէ:

Գետակն մը ձևադասակելով որ մէկ մէդր
խոր ու մէկ մէդր լայն ըլլայ, այս գետակն
7000 քիլոմէդր երկայնութիւն կ'ունենայ,
որ է ըսել 1750 փարստիս, այսինքն զրեթէ
ութանգամ Սէն գետոյն երկայնքը, և կամ
զրեթէ Միսիսիբի և Ամազոն գետոց եր-
կայնքը միանգամայն, որոնք աշխարհիս ա-
մենէն երկայն գետերն են:

Այս գետակը գառարկելու համար այն-
պիսի սիփոնով մը որ վայրկեանն 100 լիդր
պարպէ, պէտք են 155 տարի և 18 օր. իսկ
օրական նուազումը կ'ըլլայ մէկ հազարոր-
դամեղրին երեք հինգերորդը:

Գաղղիա քան զամէնն աւելի գինի բե-
րողն է Հէրոյ (Hérault) գաւառը, որ այս
տարի 10 միլիոն հարիւրալիդր գինի տուաւ:
Էւ այս գաւառին գինին բովանդակելու
համար այնպիսի աւազան մը պէտք է որ
ըլլայ մէկ մէդր խոր, 1000 մէդր երկայն և
1000 մէդր լայն, այսինքն նոյն իսկ Բարի-

զու արիսեան դաշտէն մեծ լճակ մը, Էւ թէ
որ այն գաւառին բնակիչներն ուզենան բո-
լոր իրենց գինին միանգամայն դուրս փո-
խադրել երկաթուղեաւ, վակոններուն
շարքն աւելի երկայն կ'ըլլայ քան թէ Բարի-
զէն մինչև Մարսէյլ գնացող երկաթուղին:

ՎԻԹԵՆՍԻ ՀԵՌՈՒԴԻՏԱԿ

Ամերիկացի ուսումնական օրագիր մը
անցեալները կը ծանուցանէր թէ Ս. Ֆրան-
չիսգոյի հարուստ երկրատէր մը նուիրեց
մեծ գումար մը գրամոյ աստղաբաշխական
դիտարան մը կանգնելու Ամերիկոյ Միա-
ցեալ Նահանգաց ըստիւրադոյն լերան մը
վրայ, որ ըլլայ աշխարհքիս դիտարանաց
պարագլուխն: Հեռագրիտակն որով պիտի
զինուի այս դիտարանը Սիերրա-Նեւադայի
թափանցիկ լեռնից տակ 10,000 ոտք (3500
մէդր) ծովուն երեսէն բարձր, պիտի ունե-
նայ հսկայածե (հասակ մը, որուն նման
ինչուան հիմա տեսնուած չէ: Աւարկա-
կան ոսպնածե ապակին պիտի ըլլայ 12
ոտք (4 մէդր), և լուսոյ կեդրոնը կամ վառա-
րանը պիտի ունենայ 120 ոտք (40 մէդր)
երկայնութիւն, և կարող պիտի ըլլայ տա-
լու 28,000 անգամ մեծութիւն ըստ տրա-
մադին, այսինքն իբր 800 միլիոն անգամ
պիտի մեծցունէ մարմնոց մակերեսը: